

Hedeselskabets Forhold til Landbruget.

Foredrag holdt i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab den 27. Marts 1912 af Det danske Hedeselskabs Kommitterede, Skovrider *Chr. Dalgas*.

Efter Hedeselskabets Love af 1866 er Selskabets Hovedformaal at fremme Frugtbargørelsen af de jyske Heder.

Formaalet søges naaet ved: 1) Engvanding, 2) Plantning, 3) ved at søge Vejene forøgede og forbedrede, 4) Kendskab til Mergelens Beliggenhed og Godhed, 5) Udbredelse af Oplysning om Forholdene i Heden.

Der begyndtes med det sidste, idet *E. Dalgas* 1866 skrev: »En Oversigt over Hederne i Jylland«, der efterfulgtes af: »Geografiske Billeder fra Heden« (1870).

Samtidig paabegyndtes det praktiske Arbejde, og da navnlig med *Engvanding*, og der fremkom Pjecerne: »Engvanding i de jyske Heder«, 1866, og senere: »Om Engvanding: 100 Engvandingsregler«, 1877.

Til Engvandingsforsøgsgaard købtes *Hesselvig*, og Engvandingen gennemførtes, som bekendt, ved Kanal-anlæg, og Vandet benyttedes til Befugtning og Gødevanding.

Samtidig begyndtes *Plantning* i Heden, og der fremkom herom: »Vejledning ved Træplantning i Hedeegne«, 1871, »Den dybe Reopløjning«, 1872, »En Hede-rejse til Hannover«, 1873, »Anvisning til Anlæg af Smaa-plantninger og Hegn«, 1875, »Om Plantning i Jylland, navnlig i dets Hedeegne«, 1877, alt ved *E. Dalgas*.

Det fremgaar allerede heraf, at Plantning søgtes fremmet dels som Smaa plantninger omkring Gaarde og Huse, som Hegn, og dels ved Anlæg af større Plantager.

Vejspørgsmaalet gik over til Amterne, og her til kom de for Heden saa overordentlig vigtige Jernbaneanlæg; men allerede i 70'erne begyndte *E. Dalgas* at sysle med Mosekulturspørgsmaalet, der oprindeligt ikke var nævnt mellem Selskabets Formaal, og der udkom 1876: »Hedemoser og Kærjorder« ved *E. Dalgas*.

1879 begyndte Hedeselskabets Tidsskrift, hvori de forskellige Beretninger siden den Tid findes.

Som Eksempler paa, hvor nøje Hedeselskabet stadig har tangeret Landbruget, kan nævnes Artikler i 1880: 1) »Om Skernaa-Deltaets Regulering«, 2) »Levende Hegn omkring Græsfeener paa Mosejord«, 3) »Inddigning af Overgaard's Nørrekær langs Mariager Fjord«, 4) »Den store Vildmose med Kort« osv.

Mergelundersøgelse paabegyndtes i 70'erne, og der blev saaledes f. Eks. 1879 søgt Mergel hos 116 Lodsejere og fundet Mergel paa 49 Steder.

1878 paabegyndtes den første Mergelsporbane mellem Damholt og Hodsager, $2\frac{1}{2}$ Mil lang.

Omtrent samtidig paabegyndtes ved Hedeselskabets Foranstaltning Fragt af Mergel paa Silkeborg—Skernbanen, saaledes at der i Fragt kun betaltes Banens Udgift til Vognslid, Smørelse m. m.

Paa Udstillingen i København 1888 opfordrede daværende Landinspektør *Feilberg* Hedeselskabet til at tage sig af Mosekultursagen, og der blev straks taget fat med stor Kraft ogsaa paa denne Sag, dels ved Anlæg og Drift af 2 store Mosestationer, *Pontoppidans* Mosestation ved Herning og Skovbjerg Mosestation i Sdr. Felding Sogn, og dels ved Anlæg af smaa demonstrative Stationer.

Paa de store Mosestationer blev det Opgaven at tillempe Udlandets Erfaringer efter danske Forhold, og det viste sig, at vore Højmoser navnlig egnede sig til

Græsgange fremfor til Korndyrkning, og at man gennem hurtig Udlægning til Græsgang kan erholde et godt Resultat.

Samtidig blev ogsaa Lavmoser bragte i Kultur, hvoriblandt navnlig kan nævnes de fortrinlige Kulturer paa Mejlgaard nord for Grenaa.

Engvandingsanlægene fortsattes, og der er blevet anlagt ca. 50 l. Mil Vandingskanal, hvorigennem ca. 13,000 Tdr. Land er blevne forbedrede.

I 80'erne begyndte man at anvende Kunstgødning, Kainit og Thomasslagge, paa Vandingsengene, og dette sker nu med Fordel.

Ved Siden af Vandingskanalerne begyndte Vandstandsreguleringer i 90'erne, og disse spiller nu en meget stor Rolle; saaledes er der i 6-Aaret 1906—1911 udført Vandstandsreguleringer, der har kostet 1,136,024 Kr., og som er komne 25,609 Tdr. Land tilgode. Den nærmere Fordeling bliver saaledes:

Nordjylland	2686	Tdr. Ld.
Midtjylland	11090	—
Østjylland	4601	—
Vestjylland	868	—
Syddjylland	1330	—
Sjælland	3466	—
Fyn	738	—
Andre Øer	830	—

Det største Foretagende i Jylland er Skalsaaens Regulering, der angik 6270 Tdr. Ld. Det største paa Sjælland er Ringsted Aas Regulering angaaende 724 Tdr. Ld.

Mosekulturen fremmes nu særlig gennem ca. 540 demonstrative Stationer og Vejledninger over hele Landet, hvoraf der er ydet 4600.

I saa Henseende er Landet delt i 6 Mosedistrikter, hver med en Bestyrer, til hvem alle og enhver kan henvende sig, der ønsker Planer lagte for Tilkultivering af deres Moser.

Disse Distriktsbestyrere besørger ogsaa mindre Vand-

standsreguleringer, medens de større Reguleringer henvises til den tekniske Afdeling.

Som Eksempel paa, hvor omfattende Hedeselskabets Virksomhed paa Grund af Kravene er blevet, kan nævnes, at Hedeselskabet ogsaa har maattet bistaa ved *Dræning* og tillige med *Uddannelse af dræningskyndige Folk*.

Mergelvirksomheden er efterhaanden blevet meget omfattende. Den fremmes nu ikke alene ved Søgnings efter Mergel (der er nu ialt fundet Mergel 1721 Steder), men tillige ved Mergeltransport paa Trafikbaner og paa flyttelige Sporbaner. Hedeselskabet har for Øjeblikket 7 flyttelige Spor fra 8—19,000 Meter lange og hver med 50 à 100 Tipvogne, der fungerer forskellige Steder: Spor I i Vendsyssel, Spor II i Toftlund, Kølkær, Kærshoved, Spor III i Hvelplund, Spor IV i Feldborg, Spor V i Engesvang—Gratehede, Spor VI i Arvad, Grene & Hesselvig, Spor VII i Vorbasse.

Disse Spor lejes ud til Befolkningen for en billig Afgift, der medgaar til Mergelsagens Fremme, og paa disse Spor er der i 1911 blevet udkørt ca. 11,000 Kubikfavne. Endvidere er der i 1911 ved Entreprenører (særlig Entreprenør *Hoffmann*), der kan anlægge Mergelbaner, hvor der er meget stort Forbrug, god Mergel og en nogenledes velhavende Eng (saaledes I. Blaksmark, II. Ribe Sydherred, III. Kvie Øse, IV. Strelluf), udført ca. 8000 Kubikfavne. Endelig er der paa Trafikbaner i 1911 blevet kørt 12,000 Vognladninger Mergel (à 10,000 Kilo) = ca. 11,000 Kubikfavne, ialt ca. 30,000 Kubikfavne. Idet der til Mergling bruges ca. 2 Kbfv. pr. Td. Ld. (dog undertiden noget mere), svarer den udførte Mergel i 1911 altsaa til 10 à 15,000 Tdr. Ld.

Denne Mergel bringes dog ingenlunde straks i Anvendelse. Særlig ved Sporbanerne lægges den af i Dynger til Anvendelse i Løbet af nogle Aar. Men det er en meget betydelig Bevægelse, der her gaar for sig.

Ved Siden heraf transporteres ogsaa Kalk paa Trafik-

banerne, og i 1911 saaledes ca. 2000 Vognladninger à 10,000 Kilo, svarende til Kalkning af ca. 3000 Tdr. Ld.

Om end Transporten paa Trafikbanerne selvfølgelig besørger af disse, gaar Ordningen dog igennem Hedeselskabet, der jo ogsaa har fremkaldt denne Bevægelse.

Medens Banerne tidligere fik direkte stærkt nedsat Betaling for Fragten af Lodsejerne, faar Banerne nu fuld Betaling, men Lodsejerne erholder gennem Hedeselskabet et Statstilskud lig syv Tiendedele af Fragten, dog kun til m a g r e o g k a l k f a t t i g e E g n e.

Mergelen paa Viborg—Herning-Banen kommer fra K ø l s e n, hvor S t r a f f a n g e r o p k a s t e r d e n n e.

1910 overtog Hedeselskabet en m o s e i n d u s t r i e l A f d e l i n g efter indstændig Opfordring herom fra Ministeriet. Afdelingen virker til Gavn for Landbruget, bl. a. ved at a r b e j d e f o r T ø r v e s t r ø e l s e - F a b r i k k e r.

Men Hedeselskabets Hovedopgave har dog været at fremme Plantningen, n ø j e f ø l g e n d e d e t a f O b e r s t l ø j t n a n t D a l g a s a n g i v n e S p o r.

Man maa erindre, hvorledes Forholdene var, da Hedeselskabet begyndte i 1866.

De gamle Skove, bestaaende af E g o g B ø g, var efterhaanden i Løbet af Aarhundrederne, takket være Ild, uforsvarlig Hugst og navnlig Lyngens Virkninger, blevne trængte stadig øster paa og forefandtes saa at sige kun øst for Jyllands Højderyg.

Og dog vidnede, om ikke utallige, saa dog talrige Egekratte i Vest-, Midt- og Nordjylland om, at F o r t i d s s k o v e havde strakt sig over store Dele af Jylland, men Aar for Aar var Skoven svunden og Heden bleven større.

I Slutningen af det 18. Aarhundrede tog, som bekendt, S t a t e n fat ved Anlæg af forskellige store Hedeplantager, saaledes Gjøddinggaard, Palsgaard, Stendalsgaard og Feldborg. Der forsøgte med forskellige Træarter, og navnlig R ø d g r a n e n slog an paa de østlige yngre og gun-

stige Heder og udviklede sig her ligesom paa Agermark til fortrinlig og værdifuld Skov, medens den paa de vestlige og ældre Heder stod i Stampe i 30 til 100 Aar og ikke gav Lyst til at fortsætte.

Ved Siden af Staten opfordrede ogsaa det kgl. Landhusholdningselskab til Skovanlæg, saaledes i Thisted Amt, hvor der 1854 anlagdes en mindre Plantage, Sindbjerg paa Mors, hvortil bl. a. Landhusholdningselskabet tilskød 200 Rdl. Der staar nu dør en smuk Granplantage, der delvis er gaaet over til Bøg.

Men ud over disse ældre Plantager, der snart virkede animerende, snart fuldstændig deprimerende, og udover en Del gamle Herregaards- og Præstegaardshaver fandtes der saa at sige ikke Trævækst i 1866 i Midt-, Vest- og Nordjylland, og hertil kom, at Befolkningen i de fleste Egne ansaa det for haabløst og ganske uoverkommeligt at plante.

Lyngens onde Princip havde bredt sig over Størstedelen af Jylland, og man ansaa yderligere Kultur for uigennemførlig.

Steen Steensen Blicher var en af de faa, der troede paa Hedens Kultur og Beplantning, men han blev stærkt imødegaaet.

Blicher førte 1829 en Polemik i Randersbladet med Konsistorialraad *Bjerregaard* om Plantninger paa Heden, og Polemiken gik saa vidt, at *Blicher*, der holdt paa Plantagerne, endog skrev: »De involverer den Beskyldning mod mig, at jeg ikke skal have talt oprigtigt og rent ud. Fordi jeg ikke i et og alt er enig med Dem, skal jeg anses som den, der siger ét og mener et andet.«

Denne Udtalelse er ganske mærkelig, ikke mindst fordi lignende Udtalelser vedrørende Plantningssagen ogsaa indtil den nyeste Tid er komne frem imod dem, som søgte Plantningssagen fremmet.

Nu er Plantningsfænomenerne imidlertid, takket være indvundne Erfaringer og ikke mindst Kammerherre, Over-

førster Müllers Undersøgelser, omtrent belyste, og nu kan der gaa frem med Sikkerhed.

Blicher opfordrede Landhusholdningsselskabet til at tage sig af Mosernes Opdyrkning ved Anlæg af »Eksperimentgaard«, dog uden Resultat. Han skrev: »Maatte dette mit Vink ikke henglimte ubenyttet og en eller flere af de foreslaaede Eksperimentgaarde hæve sig som Ceres Templer i Ørkenen.«

Som anført faldt det senere i Hedeselskabets Lod at etablere saadanne Mose-Eksperimentgaarde.

Jeg har nævnt, at Hedeselskabet søgte Plantning fremmet dels som Smaaplantninger omkring Gaarde og Huse, dels som Hegn og dels ved Anlæg af større Plantager.

Resultatet er nu, at Størstedelen af Vest-, Midt- og Nordjylland er ganske forandret, dels ved Hedeselskabets og Privates Bestræbelser og dels ved Anlæg af nye Statsplantager og Klitplantager.

I 1860 var Jyllands Skovareal 11.2 Kvadratmil og Skovprocenten 2.7.

I 1908 var Jyllands Skov- og Plantageareal 35 Kvadratmil, hvoraf dog endnu utilplantet 6 Kvadratmil, og Skovprocenten var 7.5, medens hele Landets Skovprocent er 8.3, Norges 22, Sveriges 51 og Europas 33, saaledes at vi dog endnu staar langt tilbage for Nabolandene.

Ved Siden af Plantagerne breder Smaaplantninger og Hegn sig og bidrager i høj Grad til at forandre Landets Dyrkningsvilkaar.

Dette sidste sker særlig ved at bryde Vinden, hvorigennem Afgrøderne overalt forøges, og hvor Vinden er brudt, er et intensivt Sandagerbrug muligt.

Ved rigtig Anvendelse af Kunstgødning paa læhegnede Marker kan Afgrøderne ogsaa paa Sandjord, ikke mindst af Roer og Kartofler, bringes op til det dobbelte af, hvad der tidligere kunde naas. Saaledes avles der nu paa magreste Jord, f. Eks. paa Birkebæk

Sandagerjord, ca. 20 Traver Havre pr. Td. Ld. mod tidligere 10, ligesom et Udbytte af 100 à 120 Tdr. Kartoffler, 3 à 400 Tdr. Turnips og 2 à 300 Tdr. Kaalrabi pr. Td. Ld. er Regelen, medens tidligere kun det halve avledes.

Lignende Forhold indtræder mange Steder. *Peder Klausen*, Højsgaard pr. Haderup, der nu har en gennemført Læplantning omkring sine Marker, meddeler, at Udbyttet, navnlig takket være Hegnsrækkerne, hos ham nu er fordoblet osv.

Hvad Skovenes Indflydelse paa Nedbøren angaar, da synes Nedbøren at tiltage i Forarsmaanederne, og navnlig er den i de vestjyske Skov- og Plantageegne allerede nu tilstrækkelig stor til at tillade et intensivt Agerbrug.

I 1891 skrev jeg en Artikel i Hedeselskabets Tidsskrift: »Om Skoves og Læplantningers Indflydelse paa Klimaet i Jylland, navnlig i dets Hedeegne« og fremhævede her, at Sydvest-Vinden, der om Sommeren passerer Danmark, er af saa stor relativ Fugtighed, at én Grads Afkøling vil faa stor Betydning for vore Nedbørsforhold, samt at et skovdækket Jylland maa blive forholdsvis køligt i Forsommeren i Modsætning til de tidligere tilstedeværende i Forsommeren stærkt opvarmede Heder.

I Hedeselskabets Tidsskrift Nr. 10 og 11 1901 kunde jeg paavise, at der i Aarene 1890—99 er faldet mere Regn i Juni—Juli—August i Skovstationerne Paabøl, Birkebæk og Høgildgaard end i de nogle Mil derfra liggende Markstationer Tarm, Bjørslev og Herning.

Det samme viser sig at være Tilfældet for Tidsrummet fra 1900—1909.

Jeg tilskrev dernæst under 9. Marts d. A. Meteorologisk Institut saaledes:

»Spørgsmaalet om Hedeplantagernes Indflydelse paa Nedbøren har jo megen Interesse og Betydning. I Analogi med

Iagttagelser andet Steds fra maatte man antage, at Plantagerne ved at forhindre den stærke Opvarmning af Jordbunden (Heden), der tidligere fandt Sted, kunde bidrage til at forøge Nedbøren om Foraaret.

Saa vidt jeg kan skønne, begynder dette ogsaa at finde Sted i Midtjylland, og det vilde være mig kært fra det højtærede Institut at modtage Tallene for Middelnedbøren beregnet efter de sidste 10 Aars Observationer for Midtjylland samt for hver af Maanederne April, Maj og Juni, hvilken Middelnedbør efter hoslagte Beretning fra Instituttet, beregnet efter 32 Aars Observationer, er henholdsvis 36 mm, 43 mm og 50 mm, medens Aarets Middelnedbør er 651 mm.«

Herpaa indløb følgende Svar af 22. Marts 1912:

»Efter Deres Anmodning af 9. ds. skal man meddele følgende Middeltal for Nedbøren i Midtjylland i Aarene 1902—1911, beregnede for de samme Stationer, som ere benyttede i Instituttets Nedbørsberetning:

	April	Maj	Juni	Aaret
Middelnedbør.....	47 mm	48	50	685

Carl Rüder.«

Man kan heraf let udregne Middelnedbøren for de 22 Aar før de sidste 10 Aar, altsaa for 1880—1901, og denne bliver da:

	April	Maj	Juni	Aaret
Middelnedbør.....	31 mm	41	50	636

hvorefter Middelnedbøren April—Juni for Midtjylland er steget fra 122 mm til 145 mm, altsaa med 19 pCt., medens Aarets Middelnedbør er steget fra 636 til 685, altsaa kun med 8 pCt.

Den stedfundne Stigning paa 23 mm eller henimod 1 Tomme Regn om Foraaret betyder allerede én blødende Regn én Gang mere end tidligere, og dette saa meget mere, som det synes, at Regnen nu falder mere jævnt imod tidligere mere i Tordensky.

Der skal selvfølgelig længere Tids Erfaringer til endelig at fastslaa Forholdet, men dette er, hvad der for Øjeblikket foreligger.

Hvilken Forandring Heden har undergaaet, vil enhver bedst kunne overbevise sig om ved Rejser gennem Jylland. Forandringen skyldes mangfoldige Faktorer ved Siden af Hedeselskabets Virksomhed. Saaledes ikke mindst Baneanlægene, Højskolebevægelsen og navnlig selve Befolkningens Sejghed og Dygtighed.

Ejendomsskylden er steget stærkest i hele Landet i Vestjylland; intet Sted er Udviklingen større.

Naar man nu rejser igennem Midt- og Vestjyllands nu ofte smilende Egne, maa man ikke glemme, at *Olufsen* 1800 kaldte de jyske Ørkener »en Skændsel for vort danske Fædreland, uoverskuelige for Øjet og forfærdelige for Indbildningskraften«, og det bør erindres, at Præsten *F. C. Carstens* i Frederiks Præstegaard 1839 betegnede Heden saaledes: »Ikke en eneste af Naturen dannet lille Bakke, ikke en Dal, ikke en vantreven Busk, ikke et Vandsted viser sig! Alt er Hede, et uoverskueligt Lynghav paa den jyske Bjergslette, hvor Vinden øver sin hele af intet standse, af intet brudte Magt.«

Hedeselskabet arbejder da for Landets Kultur, idet det særlig beskæftiger sig med Grundforbedringsarbejder, der ligger fjernere fra Landbrugets Organisationer.

Men det møder overalt Landbrugets Organisationer og arbejder mange Steder Haand i Haand med disse.

Ved forenede Kræfter vil Maalet: Landets Kultur og Landets Vel, sikkert naas.

Efter Foredraget fulgte følgende Diskussion:

Den ledende Præsident (Kammerherre *Bech*): Foredragsholderen dvælede særligt ved Nedbørsforholdene. Det vilde være i højeste Grad vigtigt, om Plantagerne virkelig havde bevirket, at disse Egne i Jylland, der trængte saa haardt dertil, havde faaet en rigelig Nedbør, og Iagttagelserne syntes jo bestemt at vise det. At endnu flere Aars Observationer maatte til, var en anden Sag.

Hedeselskabet har været saa heldigt at faa en betydelig Støtte fra Staten, men Taleren ønskede dog her at fremhæve, at den absolut ikke har været for stor. De i det nu afholdte Foredrag paaviste Forhold viste jo, at Fremgangen havde været glædelig og meget stor. Det er sikkert et heldigt Princip, man hos os er kommen ind paa, at Staten anvender nogle Penge paa Formaal, som Befolkningen selv ofrer uegennyttigt Arbejde og Penge paa. Det er sundt og rigtigt, naar Staten her træder til, og det vil være uheldigt, om der nu skal drages ind af disse Virkemidler. Det er svært for Hedeselskabet at se, at Staten ikke kan afse saa meget nu som før. Danmark har endnu kun en forholdsvis ringe Skovprocent, og i Jylland og paa vindudsatte Egne paa Øerne trænges endnu til Skov. Dermed være dog ingenlunde sagt, at en høj Skovprocent er ensbetydende med en høj Kulturtilstand. Et Land som England med sine faa Skove staar selvfølgelig over Sverige med sine 51 pCt.

Staten søger, som bekendt, at fremelske Skov derved, at vedkommende Arealer sikres som Fredskov, overensstemmende med Forordning af 27. Sept. 1805. Hedeselskabet er her Medlem for Staten overfor Arealerne og giver en Erstatning til de Ejere, som paatager sig Skovtvang, da denne jo i væsentlig Grad fratager dem Bestemmelsesretten over deres egen Jord. I Aar er Tilskuddet hertil blevet i væsentlig Grad beklippet, og naar man nu véd, at det er heldigt for os at faa Skov frem, ønskede Taleren gerne her fra Landhusholdnings-selskabet at udtale Ønsket om, at det fulde Tilskud maatte komme igen. Ogsaa paa Selskabets andre Omraader vilde det være i høj Grad ønskeligt og samfundsnyttigt, om de tidligere Tilskud kom igen.

Proprietær *J. A. Lemming* spurgte, om Hedeselskabet arbejdede sammen med Hedebruget.

Foredragsholderen: Hedeselskabet er Hedebrugets Protektor. Dets Virksomhed gaar ud paa at støtte Opdyrkning af Heden til Agerbrug. Der ydes et Tilskud af 25 Kr. pr. Td. Land fra Statens Side, naar Jorden er pløjet og merglet. Det er i Aar bleven foreslaaet saaledes, at ingen Hedebonde kan faa til mere end 2 Tdr. Land aarlig og kun til 25 Tdr. Land ialt. Hedeselskabet og Hedebruget arbejder Haand i Haand, og Hr. *J. Westergaard*, Herning, der er en af Hedeselskabets Mosedistriktsbestyrere, er tillige Hedebrugets Forretningsfører.

Professor *Kolpin Ravn* forstod ikke Foredragsholderens Udtalelser om de klimatiske Forandringer, og hvorledes han kom til det anførte Resultat. Det var Oplysningerne fra Marts—Maj Maaneder, det drejede sig om, men de som Lysbilleder

foreviste Kort var for Juni—August Maaneder. Var de af Meteorologisk Institut opgivne Tal for de sidste 10 Aar nøjagtig fra de samme Stationer som Tallene for de 32 Aar, hvormed de sammenlignedes?

Foredragsholderen: Formaalet med de som Lysbilleder viste Kort var at vise Nedbørens Hovedbevægelser. Et Foraarskort vil vise omtrent det samme som Sommerkortet, kun med Linierne lidt svagere. Kortene er fra *Møller-Holst*: Landbrugsordbogen, udarbejdede af Kaptajn *Hofmeyer*.

Kortene refererer ikke direkte, men kun indirekte, til de i Foredraget anførte Tal om Foraarsnedbøren i Midtjylland.

Som det fremgik af Skrivelsen fra det meteorologiske Institut, er de opgivne Tal for de sidste 10 Aars Nedbør fra de samme Stationer som Tallene for de 32 Aar.

Vi, der bor derude, har mærket Forandringen.

Konsulent *Esbjerg* mente, de klimatiske Forandringer ikke alene skyldtes Nedbøren, men ogsaa, at Træplantningen formindskede Fordampningen. Dette var godtgjort ved Forsøg saavel herhjemme som i Tyskland og Amerika. De enkelte Aars forskellige Nedbørsforhold vil ogsaa medvirke her.

Apoteker *Stroyberg*, Lyngby, ønskede, at man fik Meteorologisk Institut til at fremkomme med Oplysninger Aar for Aar.

Den ledende Præsident sluttede derpaa Diskussionen med en oprigtig og varm Tak til Foredragsholderen. Naar Landhusholdningsselskabet havde formaaet Kommitteret, Skovrider *Dalgas* til at komme herover, var det med Forventning om, at vi fik noget godt at høre. Vi har gennem Foredraget faaet Indtrykket af, at Hedeselskabet, som jo allerede anses for at være et gammelt Selskab, er i sin fulde Kraft, og at der endnu er mange store Opgaver, som vi vil ønske Skovrider *Dalgas* Held og Kraft til at løse. En hjertelig Tak for den store Sag, De har viet Deres Kræfter og helliget Deres Liv.

Med dette Foredrag afslutter Landhusholdningsselskabet sin Vintersæson. Naar Tilhørernes Kreds ikke altid har været saa stor som ønskeligt, kan det maaske bebrejdes Præsidiets, at det ikke altid har skaffet de Foredragsholdere, som Medlemmerne gerne vil høre, men man vil altid være taknemmelig for Raad og Vink derom. Foredraget her i Aften leder Tanken hen paa, at alle de mange Organisationer, vi har her i vort Land til Landbrugets Fremme, maa arbejde sammen. En Tak til d'Hrr., der har været til Møderne i Vinter, og Præsidiets Haab om, at de ad Aare moder multipliceret med et ikke for lille Tal.
